

Dajtki – kaplica cmentarna

Kaplica na starym, zaniedbanym cmentarzu w Dajtkach, przy ul. Sielskiej. Zbudowana w stylu neogotyckim na szczycie lokalnego wzniesienia. Powstała na prostokreślnym rzucie niewielkiego prostokąta. Elewacje z surowej cegły z czytelnym rysunkiem przesklepień otworów. W ścianach bocznych po dwa otwory okienne. Ściany szczytowe zwieńczone sterczynami w szczytach i narożach (od frontu). Szczyt od frontu wzbogacony delikatnym schodkowym nadwieszeniem, z wkomponowanymi w rytm uskoków trzema stalowymi ozdobnymi kotwami, wiążącymi ścianę ze stropem (od tyłu odpowiadają im dwie esowate ankry). Od frontu narożniki wzmocnione przekątniowymi dwupoziomowymi przyporami (analogiczne rozwiązanie można zaobserwować w pobliskim kościele p.w. Matki Bożej Różańcowej, przy ul. Żniwnej), od tyłu przypory w formie pilastrów po bokach i w osi ściany. Wejście główne od strony ulicy Sielskiej ostrołukowe, spłaszczone – z uwagi na postępującą dewastację obiektu zostało zamurowane (podobnie jak wejście do krypty grobowej w Gąglawkach). W szczycie nad wejściem łukowa blenda z krzyżem. Dach stromy kryty dachówką. W kalenicy dzwonniczka, obecnie osłonięta obudową z blachy.

Porównując neogotycką kaplicę cmentarną w Dajtkach z kaplicami w Jarotach, Kabornie, Linowie i Stawigudzie wyraźnie widać, że budowane były w zbliżonej formie i wielkości niezależnie od wyznania zamawiających i budujących.

Nowy Młyn

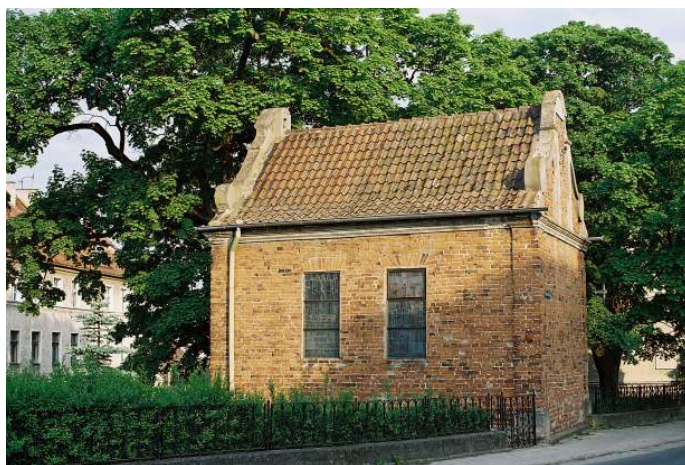

Kaplica neogotycka zlokalizowana w kotlinie rzeki Giławki, w kompleksie leśnym na północ od Woryt. Istnieją dwie wersje jej powstania. Pierwsza, że ufundowała ją rodzina Krauzów, druga, że wybudowano ją dla pracowników tartaku i młyna funkcjonujących do ukończenia wojny po drugiej stronie drogi do Stękin. Dziś z tych okazałych obiektów pozostały jedynie ślady fundamentów. Maszyny wywieźli sowietci przy okazji niszcząc co się dało.

Kaplica jest niewielkim prostym budynkiem, z bogatym wystrojem murarskim. Wybudowana z li-cowej cegły na kamiennym fundamencie, na rzucie prostokąta. Dach dwuspadkowy prosty. Narożniki podkreślone pilastrami zwieńczonymi sterczynami z krzyżowymi daszkami (podobna sterczyna w tylnim szczycie). W szczycie frontowym częściowo nadwieszona dzwonniczka przekryta daszkiem koptowym, również z niewielkimi narożnymi sterczynami. Dzwonek został rozbity w latach 70 – tych, jego szczątki przechowuje pani mieszkająca w ocalałym pobliskim budynku. Wejście frontowe w zagłębieniu elewacji zamkniętym od góry schodkowymi uskokami, z podkreślającymi je prostokątnymi niszami. Wejście przesklepione ostrołukowo, podobnie jak podwójne okna w elewacjach bocznych.

Olsztyn (Stare Miasto) – Kaplica Jerozolimska

Kaplica Jerozolimska pod wezwaniem Świętego Krzyża należy do parafii katedralnej Św. Jakuba. Wybudowana została przed rokiem 1565, poza obrysem murów obronnych Olsztyna (u zbiegu ulic Grunwaldzkiej i Jagiełły), przy szpitalu Św. Jerzego, który rozebrano w 1789 r. Początkowo pełniła funkcję przytułku dla trędowatych. W latach 1609 i 1776 była gruntownie remontowana. Ostatnie prace konserwatorskie przeprowadzono w latach 1972 – 1973. Od 1963 r. kaplica przeznaczona jest do posługi wiernym głuchoniemym.

Jest to niewielki budynek na rzucie prostokąta, salowy, z prostym dwuspadkowym dachem. Obie elewa-

cje szczytowe, tynkowane nad gzymsem w części środkowej, z ozdobnymi wolutami początkującymi miękką linię zwieńczenia szczytów. Narożniki podkreślone delikatnymi narożnymi pilastrami. W elewacji frontowej widoczne ślady łukowych przesklepień wejścia i osiowego okna. Prawdopodobnie taką formę miały również pierwotnie prostokątne okna w elewacjach bocznych.

Wewnątrz na ścianie ołtarzowej znajduje się cenna rzeźbiona grupa figuralna z XVI wieku: Chrystus Ukrzyżowany w otoczeniu dwóch łotrów. Zachowały się też drewniane polichromowane rzeźby przedstawiające świętą Barbarę i Pietę.

Przed kaplicą usytuowana jest kapliczka – krzyż – z 1886 roku upamiętniająca epidemię cholery w mieście w 1866 r. Została tu przeniesiona w 1967 roku w związku z budową nowego budynku w miejscu jej pierwotnego posadowienia, przy dzisiejszej ul. Warszawskiej.

Rybaki

Polana leśna przy drodze z Łańska do Orzechowa i Kurek, na mapie topograficznej opisana „Pluski Małe”. Na polanie kapliczka, krzyż i ślady fundamentów (na zdjęciach górnych). Prawdopodobnie jest to pozostałość po kaplicy pod wezwaniem Św. Huberta, rozebranej w latach pięćdziesiątych w ramach akcji wysiedlania miejscowej ludności z kompleksu leśnego w Łańsku, wydzielonego dla ośrodka rządowego! W prostokątnym obrysie fundamentów widoczna jest przerwa sugerująca, że wejście zlokalizowano w jednej ze ścian podłużnych.

Z kaplicy zachował się jedynie drewniany krzyż przeniesiony do kościoła w Stawigudzie. Wisi teraz w łuku tęczowym tej świątyni (zdjęcie dolne).

Niestety, mimo wielokrotnych rozmów z pracującymi w pobliżu polany robotnikami leśnymi nie uzyskałem żadnych dodatkowych informacji o kiedyś istniejącym tu obiekcie.